

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Рая Димитрова Райчева**, на тема „Аналитични средства за изразяване на *каузалност* в съвременния испански език”, представена за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.1. Филология (морфология и синтаксис – испански език)

от доц. д-р Нели Николова Раданова
Нов български университет, Департамент „Романистика и Германистика”

Представеният дисертационен труд с обем от 177 стр., написан на испански език, е структуриран по следния начин: пет глави, Заключение, Приложение (26 таблици със сумарни данни от математическия анализ), Библиография (Цитирана и Консултирана) и Списък на ексцерпираните източници. Предмет на изследването са аналитичните езикови средства за изразяване на категорията *каузативност* в съвременния испански език. Оказва се, че и в испанския език, както в италианския тази проблематика почти отсъства от учебниците по съвременна граматика и от учебниците, предназначени за изучаващите испански език като чужд, което прави темата актуална и представената дисертация, освен теоретичните си достойнства би имала и значително практическо приложение в обучението по испански език

Анализът е осъществен въз основа на значителен в количествено и богат в качествено отношение корпус, който включва, освен литературни произведения от съвременни испаноезични автори и материали от електронни медии: испанска преса, новинарски емисии, телевизионни продукции, както и източници от интернет пространството.

В първа глава са представени актуалното състояние на изследвания проблем и теоретико-методологичните основи на изследването, а също така целите и задачите му и използваният метод за анализ.

В центъра на Монографията (2,3,4 глава) са конструкциите с инфинитив (управляван от каузативните глаголи *hacer(-se)*, *dejar(-se)* и *mandar*), структурите с причастия (управлявани от глаголите *quedar(-se)*, *dejar*, *tener* и *llevar*) и фразеологичните словосъчетания, изградени от глагола-опора *hacer(se)* + съществително име. Целта на авторката е не само да ги опише, а да ги анализира от семантична, функционална и статистическа гледна точка и да ги сравни помежду им, което дава възможност да се види до каква степен присъстват те в езика и на какви тенденциите са показател. Анализът във всяка глава е придружен от цветни диаграми, които обобщават по ясен начин изложеното и представят синтезирано постигнатите резултати. Споменатите диаграми не са самоцелни – те отразяват динамиката и спецификата на изследваните аналитични средства за изразяване на *каузативност*.

Рая Райчева разглежда *каузативността* като обособено функционално-семантично поле (ФСП), чието компактно ядро е представено от аналитичните каузативни конструкции – *основно средство* за изразяване на причинно-следствени отношения в испанския език. В периферията на споменатото ФСП са разположени *лексикалните средства*, представени от прости глаголи с каузативно значение, и *морфологичните средства*, представени от производни глаголи, придобили каузативна семантика в процеса на словообразуването чрез добавяне на афикси.

Мисля, че би било от полза, ако авторката помисли още върху мястото на конструкциите с глагол-опора + съществително име; по мое виждане, те не са част от ядрото на полето, а са в периферията му: биха могли да се разглеждат като лексикални средства с аналитична структура.

Анализът на корпуса доказва по убедителен начин, че най-често използваната в съвременния испански език каузативна конструкция е *hacer(-se) + инфинитив*; както правилно отбелязва авторката, това се дължи явно на факта, че *hacer(-se)* може да се съчетава с инфинитива на всеки глагол от вербалната лексика на испанския. Авторката предлага, във връзка с това, семантична класификация на управляваните глаголи в инфинитив. Работата би спечелила, ако се приема някоя от съществуващите класации на романските глаголи по НД (начин на действие), което би избягнало смесването на акционалните характеристики на класовете с категориите Време и Аспекта на глагола.

Включването към изследваните конструкции на фразеологичните съчетания със структура „глагол опора *hacer(-se)* + съществително име“ е оправдано поради все по-разпространяващото им се използване не само в испанския, но и в други романски езици. Този проблем изглежда твърде сложен; изразяването на *каузативност* е само елемент и съвсем не централен от семантиката на въпросните съчетания и те със сигурност заслужават отделно изследване, което се надявам един ден Рая Райчева да започне и да завърши.

В Пета глава са представени в обобщен вид заключенията на авторката, илюстрирани и от финалната схема със заглавие „Аналитични средства за изразяване на каузативност“.

Принос на дисертацията е анализирането на връзките и взаимните влияния между категориите *каузативност* и транзитивност и поведението на разглежданите конструкции спрямо основните категории на глагола *Време, Аспект и Начин на действие*.

Към приносите, изброени от авторката на Монографията, аз бих прибавила още един: изследването ѝ за аналитичните конструкции за изразяване на каузативност в испанския дава възможност за съпоставка с други романски езици – и тук говоря конкретно за италианския – в който проблемът е точно толкова сложен и почти толкова неизследван.

Мисля, че заслужава да се подчертае и безспорната практическа стойностна резултатите от изследването: освен че са приложими в процеса на обучението по испански като чужд език, те могат да бъдат в помощ и на професионалните преводачи.

Представеният автореферат отговаря на съдържанието на дисертацията.

Докторантката има общо 6 разработки по темата на дисертацията – 4 от тях са публикувани в престижни реферирани издания; две статии са под печат.

Заклучение

Представената дисертация е задълбочено изследване по актуална научна проблематика. Изследването е направено съвестно и прецизно, със стремеж да бъде обхванато и описано и после анализирано всичко, което предлага обширният материал от корпуса. То допринася за изясняване на езикови проблеми, които до сега не са били разглеждани във взаимовръзка и има безспорен принос не само за българската испанистика. Авторката се е съобразила с голяма част от препоръките, направени по време на предварителното обсъждане на труда и ги е включила по творчески начин в окончателния вариант на Монографията.

Въз основа на казаното дотук препоръчвам убедено на почитаемото Научно жури да присъди на ас. **Рая Димитрова Райчева** образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.1. Филология (морфология и синтаксис – испански език).

Подпис:

София, 24.08.2015 г.